

Falsk matematik

[singlepic id=293 w=240 h=377 float=left]

Samtidigt som det finns stort behov av personal inom skola, vård och omsorg låter vi arbetslösheten bita sig fast. Trots att det skulle vara lönsamt för oss som samhälle att låta den ekvationen gå mera jämnt upp. Låta framförallt unga få jobb och lön och betala skatt. Och höja allas levnadsstandard.

Krönika i [SocialPolitik nr 1 2012](#) | Text: Sverker Gustavsson | [Prenumerera](#)

Ytterst få av oss lever och arbetar så avskärmat, att vi inte känner några ungdomar, arbetslösa, gamla, sjuka eller andra människor med särskilda behov. De flesta är tvärtom helt på det klara med problemet. Utmärkande för våra samhällen på båda sidor om Atlanten är att vi kombinerar massarbetslöshet med att viktiga samhällsbehov inte blir tillräckligt tillgodosedda.

Dagens sociala verklighet möter oss inte bara genom media utan också genom släktingar, vänner och bekanta. För den som arbetar i skolan, vården, omsorgen, rättsväsendet eller som socialarbetare framträder bilden ännu skarpare. Tydligt ser vi hur arbetslösheten biter sig fast och välfärdsstaterna vansköts.

Det som förbryllar är med andra ord inte okunskapen utan liknöjdheten. Varför har vi övergivit den fulla sysselsättningen? Varför går det inte att uppfylla välfärdsstatens förpliktelser, trots att full sysselsättning och sociala rättigheter lönar sig? Vanskötseln leder till högerextremism. Inte ens detta verkar politiskt bekomma oss.

Borde inte den tekniska utvecklingen snarare ha gjort det lättare än svårare att låta alla arbeta och därigenom höja nivån inom vården, omsorgen, skolan, rättsväsendet och allt annat av gemensamt intresse? Måste verkligen våra samhällen som välfärdsstater betraktade behöva utarmas på grund av att

vi alla tillsammans har blivit rikare?

Den uppenbara lösningen är att våga höja levnadsstandarden. De arbetslösa vill arbeta och standarden i fråga om utbildning, vård, omsorg, energiförsörjning, kommunikationer och rättstrygghet är kraftigt eftersatt i förhållande till behoven. Varför inte låta människors arbetsvilja lösa båda problemen? Varför inte prioritera vad som krävs och därigenom ingjuta tillförsikt? Varför inte praktisera vad den oförvillade betraktaren finner självklart?

Under de senaste trettio åren möter vi två svar på frågan om varför vi inte gör vad vi borde göra. Teoretiskt har de båda svaren helt olika karaktär. Det ena är resignerat och det andra är aktivt och handlingsinriktat. Men på det praktiska planet förstärker de varandra ömsesidigt.

Postmodernism vill jag kalla den ena hämmande grundföreställningen. Idén att det "moderna" projektet har kommit till vägs ände och att "de stora berättelsernas tid" hör till det förgångna. Inom konst, litteratur och arkitektur är det estetiken som man ifrågasätter. Allvarligare är den politiska sidan av saken.

En postmodernist har resignerat och avfärdar följaktligen min fråga som uttryck för en illusion. Misstaget är min förvissning om att kunskap och samhällen går att förbättra. Sådant är bara värt en ironisk blinkning "oss införstådda" emellan. En osofistikerad person av mitt slag har inte förstått, att det enda som återstår är att – så länge det går – utnyttja naiva skattebetalares godtrogenhet och sedan fatalistiskt avvakta undergången.

Nyliberalism vill jag kalla den andra hämmande grundföreställningen. Den har tre uppenbarelseformer. Den första riktar sig mot keynesianismen. Penningmängden och penningvärdet är vad som måste prioriteras på bekostnad av resursutnyttjandet och arbetslösheten. För det andra rekommenderar nyliberalismen en styrning av förvaltningen enligt samma princip om utbud och efterfrågan, som gäller för

kommersiell verksamhet. Så mycket som går av statens verksamhet bör bedrivas affärsmässigt. För det tredje har nyliberalismen en författningpolitisk sida. Centralbanker och regleringsmyndigheter ska befinna sig utom räckhåll för valrörelser och allmän opinion.

Minsta gemensamma nämnaren är en maktanalys. Det centrala för all nyliberalism är att vilja rulla tillbaka demokratin. Den postmoderna hållningen lämnar i praktiken fältet fritt för denna strävan.

Genom sin tendens till radikal nihilism och resignation motverkar även denna andra lära varje reformistisk strävan att vilja minska arbetslösheten och höja levnadsstandarden.

sverker.gustavsson@statsvet.uu.se

Sverker Gustavsson är professor i statskunskap vid Uppsala universitet.